

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Ректор Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

Євген СОБОЛЬ

«29» листопада 2021 р.

**Програми навчальних дисциплін
програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників у
сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою
«Інноваційні підходи до вивчення шкільного курсу біології,
основ здоров'я та екології»**

Галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014.05 Середня освіта (Біологія і здоров'я людини)

**Назва навчальної дисципліни: Актуальні проблеми методики навчання
біологічних дисциплін у школі.**

Цільовий компонент: Розкрити інноваційні та інтеграційні процеси у реалізації змісту, форм, методів та засобів природничої освіти в умовах реформування. Проаналізувати особливості впровадження сучасних освітніх технологій як засобів реалізації основоположних завдань природничої освіти.

Змістовий компонент: Модернізація загальної середньої освіти. Державотворчі документи в галузі загальної середньої освіти. Рівні модернізації загальної середньої освіти (природничі науки). Сучасні підходи до реалізації концептуальних положень природничої освіти: діяльнісний; компетентнісний; особистісно орієнтований; інтегрований. Шляхи реалізації компетентнісних підходів в нових навчальних освітніх програмах.

Процесуальний компонент: форми: інституційна (очна денна, заочна, дистанційна), дуальна. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись; Проблемно-орієнтоване навчання, яке проводиться у формі лекцій, семінарів, практичних занять, тренінгів, конференцій з обміну досвідом, «круглих столів», консультацій, дистанційних консультацій, самостійної роботи.

методи: проблемного викладу, створення ситуації успіху у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; засоби: презентація, інформаційні ТЗН, нормативні документи в галузі природничої освіти.

Результативний компонент: Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК 1. Здатність дотримуватися принципу науковості при трансляції наукових знань у площину шкільного навчального предмета біології; здатність застосовувати набуті знання з біології, основ здоров'я та екології, сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальноосвітньої школи ключових і предметних компетентностей відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство».

ПК 2. Уміння творчо добирати методи і засоби навчання, спрямовані на розвиток здібностей учнів з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей,

міжособистісних взаємин школярів у групі та класі, усвідомлення рівних можливостей і гендерних питань.

ПК 3. Здатність забезпечувати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з біології, основ здоров'я та екології, здійснювати діагностику, прогнозування ефективності та корекції освітнього процесу на основі вивчення психолого-педагогічних особливостей формування в учнів ключових та предметних компетентностей.

ПК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційно-цифрові, для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу, зокрема в умовах дистанційного та змішаного навчання.

ПК 5. Здатність до організації взаємодії з різними суб'єктами з метою ефективної організації освітнього процесу та забезпечення права на освіту здобувачам освіти з особливими освітніми потребами.

Список рекомендованої літератури:

1. Верзілін М. М., Корсунська В. М. Загальна методика викладання біології Рад. шк., 1980. 352 с.
2. Загальна методика навчання біології: Навч. посібник для студ. вузів; за заг. ред.: І. В. Мороза. Київ : Либідь, 2006 . 590 с. : рис., табл.
3. Общая методика преподавания биологии. М.: Просвещение, 1985. 192 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка. К. Видав. Центр «Академія», 2001. 576 с.
5. Родигіна І. Діяльнісний підхід до формування базових компетентностей учнів. Біологія і хімія в шк. 2005. № 1. С. 34-36.
6. Бех І. Д Виховання особистості: У 2 Кн.1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико – технологічні засади К.: Либідь ,2003. 280 с.
7. Методи навчання і методи учіння К.: Знання. 1980. 48 с.
8. Кузнецова В. І. Методика викладання біології Х.: Торсінг, 2001. 176 с.
9. Освітні технології / О.М. Пехота та ін. За ред. О.М. Пехоти. К.: АСК., 2001. 256 с.
10. Пугал Н. А., Трайтак Д. И. Кабинет биологии. М.: ВЛАДОС, 2000. –192 с.
11. Цуруль О. А. Формування біологічних понять: Психолого–педагогічні засади та методичні особливості. К.: НПУ ім.. М. П. Драгоманова, 2004. 247 с.
12. Шулдик В. І. Методика викладання біології в модулях. Умань, 2002. 360 с.
13. Щербань П. М. Прикладна педагогіка. К.: Вища шк., 2002. 215 с.
14. Фруктова Я. С. Факультативні курси загальнобіологічного змісту в 10–11 класах біологічного профілю // Біологія і хімія в шк. 2001. № 4. С. 45 – 48.
15. Ягупов В. В. Педагогіка. К.: Либідь, 2002. 560 с.
16. Ярошенко О. Г. Групова навчальна діяльність школярів: Теорія і методика. К.: Партнер, 1997. 193 с.

Інформаційні ресурси

Асоціація вчителів біології України

<http://biology.civicua.org/>

Український біологічний сайт

<http://www.biology.org.ua>

Висвітлення сучасного стану біологічної науки та освіти в Україні.

Все для учителя биологии

<http://bio.1september.ru>

Електронна версія газети «Біологія». Матеріали для вчителів: «Я йду на урок біології».

Для вчителя хімії та біології

<http://www.uroki.net/docxim.htm>

Розробки уроків, календарні, тематичні, поурочні плани, розробки уроків для вчителя хімії та біології в школі.

Сайт для всіх, хто вивчає біологію

<http://www.noosfera.org.ua/>

Назва навчальної дисципліни Актуальні питання теорії і практики впровадження сучасних педагогічних технологій

Цільовий компонент: Аналіз особливостей керування розвитком особистості школяра через освітнє середовище навчального закладу та через впровадження інноваційних освітніх технологій; оволодіння слухачами структурою та технологією інноваційної педагогічної діяльності, ґрунтовними теоретичними та практичними знаннями про сутність інтеграційних технологій та формування готовності до їх практичного використання у закладі освіти. у навчанні біології основам здоров'я та екології.

Змістовий компонент: Рівні модернізації загальної середньої освіти (природничі науки). Сучасні підходи до реалізації концептуальних положень НУШ: діяльнісний; компетентнісний; особистісно орієнтований; інтегрований. Шляхи реалізації сучасних підходів в освітніх галузях чинних освітніх програм з природничих наук.

Процесуальний компонент: *форми:* інституційна (очна денна, заочна, дистанційна.), дуальна. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись; Проблемно-орієнтоване навчання, яке проводиться у формі лекцій, семінарів, практичних занять, тренінгів, конференцій з обміну досвідом, «круглих столів», консультацій, дистанційних консультацій, самостійної роботи.

методи: проблемного викладу, створення ситуації успіху у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; *засоби:* презентація, інформаційні ТЗН, нормативні документи в галузі природничої освіти.

Результативний компонент: Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК 1. Здатність дотримуватися принципу науковості при трансляції наукових знань у площину шкільного навчального предмета біології; здатність застосовувати набуті знання з біології, основ здоров'я та екології, сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальноосвітньої школи ключових і предметних компетентностей відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство».

ПК 2. Уміння творчо добирати методи і засоби навчання, спрямовані на розвиток здібностей учнів з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, міжособистісних взаємин школярів у групі та класі, усвідомлення рівних можливостей і гендерних питань.

ПК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційно-цифрові, для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу, зокрема в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Список рекомендованої літератури:

1. Баліцька Н.Г. Використання інтерактивних технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів: Монографія / За заг. ред. Н.С.Побірченко. К.: Наук, світ, 2003.-138с.

2. Блудова Ю.О. Інноваційне навчання як складова професійної підготовки майбутнього вчителя. Зб.. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2010. Вип. № 9 (62). С. 251- 254

3. Бойко А. Упровадження інновацій як чинник оптимізації співвідношення

педагогічної теорії і практики / А. Бойко // Рідна школа щомісяч. наук.-пед. журн. 2011. № 8/9. С. 15-22

4. Василенко. Н. В. Портфоліо педагога й учня. Управління школою (Основа) : Науково - методичний журнал. 2010. N 30. С. 1-59.

5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2015. 351с..

6. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод, посіб. авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. К.: А.П.Н.; 2009, 136 с.

7. Карташова Н.С. Инновационное обучение биологии в общеобразовательных заведениях: учебное пособие для студентов бакалавриата .. Москва, Берлин: Директ-Медиа, 2016. 86 с.

8. Конюшко, В. С. Методика обучения биологии [Текст]: допущено М-вом образования в качестве учеб. пособия для студентов вузов. .Минск: Книжный дом, 2004. 255 с..

9. Пехота О. М. Освітні технології. К.: А.С.К., 2001 . 256 с.

10. Пашкевич А.В. Основы проектирования педагогической технологии. Взаимосвязь теории и практики. М.: ИЦ РИОР, НИЦ ИНФРА-М, 2016. 194 с.

11. Суворова Н. Интерактивное обучение: новые подходы. Москва: Учитель, 2000. 68с.

12. Теремов А.В. Теория и методика обучения биологии. Учебные практики: Методика преподавания биологии. М.: МПГУ «Прометей», 2012. 160 с.

13. Хуторской А.В. Современная дидактика. СПб: Питер, 2001. 544 с.

14. Шарко В. Д. Сучасний урок: технологічний аспект. Посібник для вчителів і студентів Київ: СПД Богданова А.М., 2007. 20 с.

15.Шулікін Д. Інноватика в освіті. Освіта України. Київ: Педагогічна преса, 2009, N 11 груд. (№ 92/93). С.6.

Інформаційні ресурси:

• "Для всіх, хто навчається." Велика бібліотека навчально-методичної літератури. <http://metodportal.net>

• Бібліотека розумних книг. <http://lib.adtm.ru>

• Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. <http://www.library.edu-ua.net>

Назва навчальної дисципліни: Технології дистанційного навчання в освітньому процесі з біології, основ здоров'я та екології.

Цільовий компонент: визначити структуру, форми, методи та технології сучасного уроку біології, підходи до організації освітньої діяльності учнів на уроках різних типів, встановити особливості організації дистанційного та змішаного навчання біологічних дисциплін.. Проаналізувати особливості професійного самовдосконалення вчителів біології, основ здоров'я та екології на основі дистанційних освітніх технологій як засобів реалізації концептуальних положень інтеграції природничих наук; особливості та умови ефективного вдосконалення рівня професійної підготовки вчителя щодо виконання професійних обов'язків на основі розвитку якостей особистості та відповідного рівня професійної діяльності

Змістовий компонент: Державотворчі документи в галузі загальної середньої освіти. Рівні модернізації загальної середньої освіти (природничі науки). Сучасні підходи до реалізації концептуальних положень професійного самовдосконалення вчителів біології, основ здоров'я та екології: діяльнісний; компетентнісний; особистісно орієнтований; інтегрований.

Процесуальний компонент: форми: інституційна (очна денна, заочна, дистанційна.), дуальна. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись; Проблемно-орієнтоване навчання, яке проводиться у формі лекцій, семінарів,

практичних занять, тренінгів, конференцій з обміну досвідом, «круглих столів», консультацій, дистанційних консультацій, самостійної роботи.

методи: проблемного викладу, створення ситуації успіху у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; засоби: презентація, інформаційні ТЗН, нормативні документи в галузі природничої освіти.

Результативний компонент: Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК 1. Здатність дотримуватися принципу науковості при трансляції наукових знань у площину шкільного навчального предмета біології; здатність застосовувати набуті знання з біології, основ здоров'я та екології, сучасних дистанційних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальноосвітньої школи ключових і предметних компетентностей відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство»..

ПК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційно-цифрові, для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу, зокрема в умовах дистанційного та змішаного навчання.

ПК 5. Здатність до організації взаємодії з різними суб'єктами з метою ефективної організації освітнього процесу та забезпечення права на освіту здобувачам освіти з особливими освітніми потребами.

Список рекомендованої літератури:

1. Биков О. Ю. [та ін.]. Застосування електронних соціальних мереж як інструмент формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників: метод. рекоменд. К.: Педагогічна думка, 2018. 32 с.
2. Богачков Ю. М. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах : посіб. Київ : Педагогічна думка, 2012. 160 с.
3. Євтух М. Б., Лізик Е. В., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень : монографія. Київ: КНЕУ, 2010.
4. Ляшенко О. І. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів: посібник К.: Вид. дім Сам, 2017. 128 с.
5. Дистанційний навчальний процес: Навчальний посібник /В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко, Г. С. Молодих, Н. Є. Твердохлебова; за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. К.: Міленіум, 2005. 292 с.
6. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Затверджена Постановою Міністерства освіти і науки України 20 грудня 2000 р. Режим доступу <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
7. Прокопенко А.І., Підчасов Є.В., Москаленко В.В., Доценко С.О., Лебедева В.В. Технології дистанційного навчання: методологія створення та супроводу навчальних курсів. Навчальний посібник. Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди; «Мітра», 2019. 81 с.
8. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. . Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
9. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину: аналітична записка / Л. Гриневич, Л. Ільч, Н. Морзе, В. Прошкін, І. Шемелинець, К. Линьов, Г. Рій]. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 76 с.
10. Технологія створення дистанційного курсу: Навчальний посібник / В. Ю. Биков, В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко, О. В. Рибалко, Ю. Богачков; за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка [Електронний ресурс]. К.: Міленіум, 2008. 324 с. Режим доступу: <http://dl.kharkiv.edu/file.php/1/KuharenkoPDF.pdf>

Назва навчальної дисципліни: Проектування методичної системи оцінювання навчальних досягнень учнів з біології, основ здоров'я та екології

Цільовий компонент: Розкрити особливості оцінювання освітніх результатів навчання школярів на основі компетентнісного підходу.

Змістовий компонент: Компетентнісний підхід забезпечує спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і предметна (галузева) компетентності. Особливості оцінювання при методичному підході: перехід від оцінки окремих, ізольованих умінь до інтегрованої та міждисциплінарної оцінки; впровадження діяльнісних методів (у формі проектів, ділових ігор); використання завдань з певним контекстом (зміст завдань має бути пов'язаний з реальними проблемами); впровадження систем, орієнтованих на індивідуальні норми (у кожного учня свій рівень компетентності); поєднання оцінки індивідуальних умінь з оцінкою умінь працювати в команді.

Процесуальний компонент: форми: інституційна (очна денна, заочна, дистанційна.), дуальна. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись; Проблемно-орієнтоване навчання, яке проводиться у формі лекцій, семінарів, практичних занять, тренінгів, конференцій з обміну досвідом, «круглих столів», консультацій, дистанційних консультацій, самостійної роботи.

методи: проблемного викладу, створення ситуації успіху у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; засоби: презентація, інформаційні ТЗН, нормативні документи в галузі природничої освіти.

Результативний компонент: Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК 1. Здатність застосовувати набуті знання з біології, основ здоров'я та екології сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальноосвітньої школи ключових і предметних компетентностей відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство»..

ПК 3. Здатність забезпечувати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з біології, основ здоров'я та екології, здійснювати діагностику, прогнозування ефективності та корекції освітнього процесу на основі вивчення психолого-педагогічних особливостей формування в учнів ключових та предметних компетентностей.

ПК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційно-цифрові, для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу, зокрема в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Список рекомендованої літератури:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Ел. ресурс <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
2. Локшина О.І. Моніторинг якості освіти: світовий. Київ: Педагогіка і психологія, № 1 (XXXVIII)'03. С. 108-116.
3. Лукіна Т.О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика К.: Вид. дім Шкільний світ: Вид. Л. Галіцина, 2006. 128 с
4. Ляшенко О. І. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів: посібник К.: Вид. дім Сам, 2017. 128 с.
5. Методичні рекомендації щодо навчання природознавства, біології, екології, основ здоров'я у 2021 -2022 навчальному році. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/83419/

6. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи/За заг. ред. О.І. Локшиної. К.: К.І.С, 2004. 128 с.

7. Наказ «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» 21.08.2013 № 1222 {Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 1009 від 19.08.2016} https://zakononline.com.ua/documents/show/179864___659846

8. Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідність. Наукове видання Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга, І.В. Філончук. К.: Майстер-кл., 2007. 272 с

9. Нова українська школа: поради для вчителя. Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

Назва навчальної дисципліни: Особливості психолого-педагогічного супроводу учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти.

Цільовий компонент: Розкрити сучасні підходи і технології формування здоров'язберігаючих компетентностей при навчанні біології, основам здоров'я та екології. Формувати у слухачів підвищення кваліфікації цілісне уявлення про головні завдання інклюзивної освіти, ознайомлення зі способами та прийомами організації інклюзивної освіти в навчальних закладах; сприяти формуванню навички диференційованого навчання та оцінювання в умовах інклюзії; організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього середовища, у тому числі інклюзивного освітнього середовища.

Змістовий компонент: Державотворчі документи в галузі загальної середньої освіти. Рівні модернізації загальної середньої освіти (природничі науки). Сучасні підходи до реалізації концептуальних положень формування здоров'язберігаючих компетентностей при навчанні біології, основам здоров'я та екології: діяльнісний; компетентнісний; особистісно орієнтований; інтегрований. Шляхи реалізації сучасних підходів в освітніх галузях чинних освітніх програм із формування здоров'язберігаючих компетентностей.

Процесуальний компонент: форми: інституційна (очна денна, заочна, дистанційна), дуальна. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись; Проблемно-орієнтоване навчання, яке проводиться у формі лекцій, семінарів, практичних занять, тренінгів, конференцій з обміну досвідом, «круглих столів», консультацій, дистанційних консультацій, самостійної роботи.

методи: проблемного викладу, створення ситуації успіху у процесі викладення, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід, інтерактивні; засоби: презентація, інформаційні ТЗН, нормативні документи в галузі природничої освіти.

Результативний компонент: Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

ПК 1. Здатність дотримуватися принципу науковості при трансляції наукових знань у площину шкільного навчального предмета біології; здатність застосовувати набуті знання з біології, основ здоров'я та екології, сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальноосвітньої школи ключових і предметних компетентностей відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство».

ПК 2. Уміння творчо добирати методи і засоби навчання, спрямовані на розвиток здібностей учнів з урахуванням їх індивідуальних і вікових особливостей, міжособистісних взаємин школярів у групі та класі, усвідомлення рівних можливостей і гендерних питань.

ПК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі й інформаційно-цифрові, для забезпечення високої якості навчально-виховного процесу, зокрема в умовах дистанційного та змішаного навчання.

ПК 5. Здатність до організації взаємодії з різними суб'єктами з метою ефективної організації освітнього процесу та забезпечення права на освіту здобувачам освіти з особливими освітніми потребами.

Список рекомендованої літератури:

1. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник / Сак Т. В. Київ: СПД-ФО Парашин І. С., 2011. 101 с.
2. Інклюзивна освіта. URL: http://ispukr.org.ua/?page_id=331#.YayiZJHP1PY
3. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: Агентство Україна, 2019. URL <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inkluziyavnz.pd>
4. Інклюзивне навчання у школі: кроки до успішного початку. URL: <https://nus.org.ua/articles/inkluzyvne-navchannya-u-shkoli-kroky-do-uspishnogo-pochatku/>
5. Кавун Ю. Інклюзивна освіта. Завуч. 2008. № 19 –20. С. 43 – 51.
6. Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально- методичний посібник. Київ, 2007. 128 с.
7. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: Монографія. Київ: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Слободянюк Н. Г., Софій Н. З., Найда Ю. М. Пристосування шкільних приміщень до потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально- методичний посібник. Київ, 2007. 128 с.
9. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Київ, 2013. 140 с.

Список рекомендованої літератури (нормативні документи) :

1. Закон України “Про освіту” [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України “Про повну загальну середню освіту” [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984>.
3. Закон України “Про вищу освіту” [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Методичні рекомендації для професійного розвитку науково-педагогічних працівників, затверджені Наказом МОН України № 1504 від 04.12.2020 р. [Електронний ресурс]. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-profesijnogo-rozvitku-naukovo-pedagogichnih-pracivnikiv>
5. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.

6. Державний стандарт початкової освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688) [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
7. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 [Електронний ресурс]. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi><https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoi-serednoi-osviti-i300920-898>
8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola><https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna-serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
9. Типова освітня програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти, затверджена Наказом МОН України №36 від 15.01.2018 р. [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi><https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-organizaciyi-i-provedennya-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv-zakladami-pislyadiplomnoi-pedagogichnoi-osviti>
10. Типові програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затверджені Наказом МОН України №457 від 23.04.2021 р. [Електронний ресурс]. Верховна Рада України. Офіційний вебпортал парламенту України. Законодавство України. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-program-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv>